

Popularnonaukowy opis badań prowadzonych w ramach rozprawy doktorskiej.

Trzecia generacja broni lub czwarta rewolucja technologiczna to tylko niektóre z określeń, które pojawiają się w odniesieniu do nowych technologii wojskowych, w tym do śmiertelnych autonomicznych systemów uzbrojenia (ang. *lethal autonomous weapon systems*, LAWS). Mimo, że w globalnym świecie rozwój technologii nabrał nowego, przyspieszonego tempa, tworzenie odpowiednich regulacji prawnych bywa żmudnym procesem wymagającym dyplomatycznych negocjacji, kompromisów i przede wszystkim czasu. Stąd też częsta krytyka o niedostosowaniu norm prawnych do współczesnej rzeczywistości. W przypadku LAWS, szczególnie kontrowersyjne okazują się dylematy moralne i prawne, określane zbiorczo jako dehumanizacja współczesnych działań zbrojnych i pozbawianie ludzi kontroli nad użyciem śmiertelnej siły. Jednak powyższy punkt widzenia stanowi zbyt uproszczenie, gdyż nie uwzględnia licznych korzyści płynących z rozwoju LAWS, którymi są przede wszystkim efektywność kosztowa i minimalizowanie ryzyka utraty żołnierzy. Wobec tego co kryje się za tym pojęciem?

LAWS to inaczej systemy uzbrojenia działające w przestrzeni lądowej, powietrznej, morskiej, kosmicznej i cybernetycznej, w których skład wchodzi bezzałogowe autonomiczne platformy, konieczne wyposażenie, sieci oraz personel, który je kontroluje, programuje lub nadzoruje. Aktualnie istnieją jedynie systemy o bardzo podstawowym poziomie autonomii, jednak oczekuje się, że w przeciągu najbliższych lat nastąpi gwałtowny wzrost umiejętności i funkcji pełnionych przez LAWS, co z kolei spowoduje zwiększenie liczby tych systemów i ich wpływu na przyszłe środowisko operacyjne i strategię wojskowe. Pozwoli to na skrócenie łańcucha komunikacyjnego i przyspieszenie wykonania danej operacji, zatem możliwe będzie powstrzymanie niektórych ataków zanim zostaną przeprowadzone. W końcu, człowiek zostanie odsunięty coraz dalej od centrum działań, z roli operatora jednego drona przemieni się w nadzorcę całego roju LAWS (ang. *swarm*).

Aby LAWS, mogły być legalnie używane na dzień dzisiejszy muszą być zgodne z podstawowymi zasadami międzynarodowego prawa humanitarnego (zasadą humanitaryzmu, proporcjonalności i odróżnienia), gdyż brak jest odrębnej, dedykowanej im umowy międzynarodowej. Wiele podmiotów uważa powyższy stan rzeczy za niewystarczający i nieodpowiadający potrzebom społeczności międzynarodowej odpowiedzialnej za utrzymanie pokoju i globalnego bezpieczeństwa. Zatem początkowa hipoteza dysertacji doktorskiej stanowi, iż aktualnie istniejąca w przestrzeni prawa międzynarodowego generalna regulacja broni nie zapewnia we właściwy sposób zgodności LAWS z zasadami humanitaryzmu, a zatem winna być dopełniona przez umowę międzynarodową poświęconą tej broni.

Celem badań jest zwiększenie aktualnego stanu wiedzy prawniczej na temat metod regulacji i prawnego przeglądu nowych środków walki, a także próba ustalenia definicji i najbardziej skutecznej metody regulacji LAWS.

W rezultacie, kandydat w swoich badaniach postanowił się skoncentrować na następujących kwestiach:

1. Analizie historycznej umów międzynarodowych dotyczących poszczególnych rodzajów broni jak np. broń chemiczna, biologiczna, broni konwencjonalne.
2. Zaproponowaniu definicji LAWS z uwzględnieniem ich funkcjonalności, szczególnie autonomii w identyfikacji i likwidacji celów na polu walki.
3. Krytycznej ocenie istniejących stanowisk i propozycji sposobów uregulowania LAWS (stan aktualny, moratorium, regulacja i zakaz wyprzedzający).
4. Analizie porównawczej prawa krajowego w zakresie aspektów proceduralnych prawnych przeglądów nowych broni w Stanach Zjednoczonych, Australii i Polsce.
5. Propozycjach *de lege ferenda* dotyczących najbardziej skutecznego, na aktualnym etapie rozwoju LAWS, sposobu regulacji tej nowej technologii wojskowej.